

Ukjente fakta fra luftkrigen

CATO GUHNFELDT

Nazistene myrdet 23 britiske kommandosoldater som var på oppdrag i Norge. Reichskommissar Terboven var nær ved å omkomme i en flyulykke. En feilvurdering førte til norgeshistoriens største skipskatastrofe. Og norske flyvere «fortsatte» krigen – etterat krigen var slutt.

Disse 23 britiske kommandosoldater var på oppdrag i Norge. Reichskommissar Terboven var nær ved å omkomme i en flyulykke. En feilvurdering førte til norgeshistoriens største skipskatastrofe. Og norske flyvere «fortsatte» krigen – etterat krigen var slutt. Dette og mye mer rulles opp i «Flyalarm», den første samlede fremstilling om luftkrigen over norsk territorium og farvann, som er kommet ut her i landet. Boken som lanseres i disse dager, er skrevet av fire flyhistorikere: Bjørn Hafsten, Ulf Larstuvold, Bjørn Olsen og Sten Stenersen. Forordet til boken er signert tidligere miljøsjef, Jens Christian Hauge.

Flest ofre

Allerede i innledningen påpeker forfatterne følgende oppsiktsvekkende faktum: Over 10 500 menn, kvinner og barn ble drept som følge av luftkrigen over Norge mellom 1940 og 1945. Dette er flere enn det totale antall norske liv som

gikk tapt i alle krigshandlinger både ute og hjemme under Den annen verdenskrig – inkludert tapene i handelsflåten

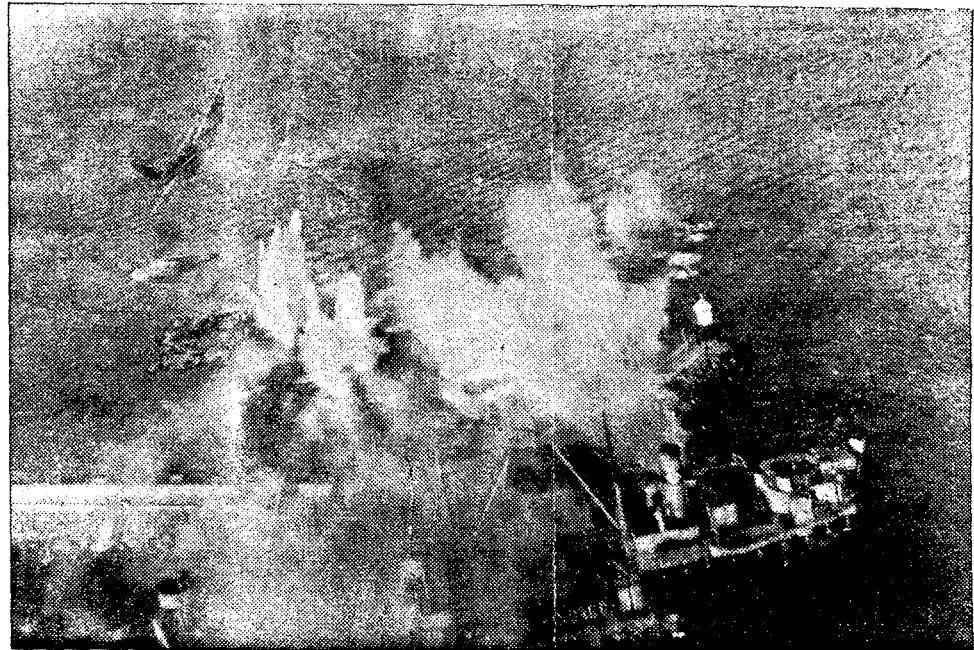
Boken bygger på materiale samlet inn over 20 år. I tillegg til opplysninger om vestallierte og tyske operasjoner, presenterer også boken beretningen om de russiske luftoperasjonene over Norge og deres konsekvenser, som er et til nå ukjent kapittel.

Terboven

Også annet, tildels ukjent stoff er gravet frem: om reichskommissar Josef Terboven, som 24. mars 1943 nesten omkom i en flyulykke på Hardangervidda, under letingen etter tungtvannssabotørene. Om Norges eneste kvinnelige agent, Dagny Siblund, sluppet i fallskjerm over Finnmark i 1944. Mange er neppe klar over at Hirten hadde sitt eget flykorps. Og at en nordmann, Alf H. Lie, ble flyver for tyskerne – og fløy fra Fornebu.

Tatt og myrdet

I all sin gru forteller boken om nazistenes drap på

RAF's Mosquito-fly i angrep mot norske D/S «Lysaker» i Dalsfjorden noen uker før krigens slutt. Boken «Flyalarm» forteller bl.a. om kampen mot skipstrafikken langs kysten. (Foto fra boken)

23 britiske kommandosoldater som skulle angripe tungtvannsanlegget på Veum. De var overlevende fra to glidefly som styrtet underveis til sitt mål. 14 briter ble umiddelbart skutt. Fire skaddede ble ført til Stavanger, hvor de først ble forgiftet, senere slått ihjel. De fem siste ble ført til Grini og skutt. Overgrepene utgjorde en del av anklagepunktene som generaloberst Nikolaus von Falkenhorst dødsdom etter krigen. Han ble imidlertid senere benådet.

«Rigel»-tragedien har fått sitt eget kapittel. Det forteller om de 2456 krigsfangene, et mindre antall av dem tyskere, som omkom da allierte fly ved en feiltagelse senket fange-

transportskipet «Rigel» på Tjøttafjorden 27. november 1944. Boken forteller dessuten om hvordan det ble skapt en delvis alliert-friendlig holdning blant kystbefolkningen, som følge av de mange allierte angrep mot norske fartøyer og ruteskipp.

Godbiter

Men ikke alt er tragedie. I «Flyalarm» står det også om svensken som midt under felttoget i 1940 «kjøpte» en norsk Fokker – inkludert flyveren – for 5000 kroner, og førte begge til Sverige. Og fire dager etterat krigen var over, 12. mai 1945, angrep nordmenn i kanadiske «Mosquito»-fly en ukjent ubåt. Ubåten forfulgte konvoien som bragte

kronprins Olav hjem til Norge.

«Puslearbeide»

Boken omhandler også Svalbard, Jan Mayen og Bjørnøya. Og beskriver slippptjenesten, spredning av flyveblad, det sivile luftvernet, og Lufthansas rute-trafikk i Norge under krigen.

– Det har vært et voldsomt puslearbeide, ikke minst i vårt forsøk på å gi en samlet fremstilling av de tyske flyoperasjoner i Norge. Vi har basert oss svært mye på originalarkiver, og har hentet stoff fra England, Tyskland, USA, Sovjet-Unionen, Finland og Sverige, forteller en av medforfatterne, Bjørn Hafsten.

Affirmasjonen 4/11-91 103620